

UN MÓN DE SONS **D**

Quadern d'Activitats

Germán Monferrer Quintana
Juan Ángel Picazo López

Disseny portada: Nina Lloréns
Il·lustracions i maquetació: Esperança Martínez Molina

© Tabarca Llibres, SL

© Germán Monferrer Quintana
Juan Ángel Picazo López

I.S.B.N.: 978-84-8025-406-9
Depòsit legal: V-509-2016

Impressió:
Impressa.es

Edita:
Tabarca Llibres, SL
Av. Ausiàs March, 184
Tel.: 96 318 60 07
www.tabarcallibres.com
46026 VALÈNCIA

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, llevat de les excepcions previstes per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra.

ÍNDEX

UNITAT 1	
Música teatral. <i>La música en les arts escèniques</i>	6
UNITAT 2	
Banda sonora. <i>Música i cinema</i>	18
UNITAT 3	
L'art de la improvisació. <i>El jazz</i>	32
UNITAT 4	
La música de les noves generacions. <i>El pop-rock</i>	52
UNITAT 5	
Aires de renovació en la música popular espanyola. <i>El pop-rock a Espanya</i>	78
UNITAT 6	
La música al servei del consumisme. <i>Música i publicitat</i>	100
Relació d'audicions	116

UN MON DE SONS D

UNITATS

	1. CONTEXTOS CULTURALS I MUSICALS. ESCOLTA
UNITAT 1 MÚSICA TEATRAL La música en les arts escèniques	<ol style="list-style-type: none">1. El teatre i la tragèdia grega2. L'òpera3. La sarsuela4. Danses i ballet5. Els musicals Activitats 38 projeccions 19 audicions
UNITAT 2 BANDA SONORA Música i cinema	<ol style="list-style-type: none">1. Funcions de la banda sonora2. Relació de la música amb la imatge3. Composició d'una banda sonora4. Evolució de la música cinematogràfica5. La música de cine a Europa Activitats 35 projeccions 36 audicions
UNITAT 3 L'ART DE LA IMPROVISACIÓ El jazz	<ol style="list-style-type: none">1. Introducció al jazz2. Els precedents3. Els inicis del jazz4. a 11. Del swing a l'actualitat12. El jazz a Espanya13. El jazz simfònic Activitats 31 projeccions 37 audicions
UNITAT 4 LA MÚSICA DE LES NOVES GENERACIONS El pop-rock	<ol style="list-style-type: none">1. Els precedents2. Anys 50. Els inicis3. Anys 60. La dècada de la creativitat4. Anys 70. Els grans espectacles5. Anys 80. Noves tendències6. Anys 90. La ràpida difusió de la música7. Nou mil·lenni. Diversitat d'estils Activitats 52 projeccions 48 audicions
UNITAT 5 AIRES DE RENOVACIÓ EN LA MÚSICA POPULAR ESPANYOLA El pop-rock a Espanya	<ol style="list-style-type: none">1. Anys 50. Una tímida aparició del rock-and-roll2. Anys 60. L'efervescència del pop espanyol3. Anys 70. La música de la transició4. Anys 80. La dècada de la creativitat5. Anys 90. La maduresa de la música6. Nou mil·lenni. La convivència de diferents estils Activitats 53 projeccions 40 audicions
UNITAT 6 LA MÚSICA AL SERVEI DEL CONSUMISME Música i publicitat	<ol style="list-style-type: none">1. Antecedents publicitaris2. Possibles motivacions d'un consumidor3. Diversos grups de consumidors4. El llenguatge del color5. El màrqueting6. L'ús de la música en la publicitat Activitats 39 projeccions (llibre) 26 projeccions (quadern) 4 audicions

2. MÚSICA I TECNOLOGIA	3. CREACIÓ MUSICAL	4. INTERPRETACIÓ MUSICAL
<p>Editor de partitures Noteflight Crear usuari Registrar-se Buscar partitures editades por altres usuaris</p>	<p>Línies i espais addicionals Figures i silencis</p>	<p><i>Over the Rainbow</i> (a 2 veus) (instrumentació ORFF) <i>Grease. El musical</i> <i>El més fonamental</i> (toquem i cantem) <i>Beauty and the Beast</i> (toquem i cantem)</p>
<p>Editor de partitures Noteflight Accedir al nostre compte Començar a crear una partitura nova</p>	<p>El compàs Compassos simples Compassos compostos</p>	<p><i>Pirates del Carib</i> (a 2 veus) <i>La llista de Schindler</i> <i>La conquesta del paradís</i> <i>Colours of the Wind</i> (toquem i cantem)</p>
<p>Editor de partitures Noteflight Inici en la nova partitura Escollim pentagrama Escrivim en el pentagrama Escollim l'indicador de compàs</p>	<p>Escales To i semitò Graus de l'escala</p>	<p><i>The Entertainer</i> <i>Blue Moon</i> (toquem i cantem) (instrumentació ORFF) <i>What a Wonderful World</i> (a 2 veus) <i>In the Mood</i></p>
<p>Editor de partitures Noteflight Escrivim una partitura Posem les notes musicals Punts Alteracions Copiar i enganxar compassos</p>	<p>Les alteracions El semitò Semitò diatònic Semitò cromàtic</p>	<p><i>Always on My Mind</i> (versió Elvis Presley i Pet Shop Boys) <i>Smoke on the Water</i> (a 2 veus) <i>Where the Streets Have No Name</i> <i>I Will Survive</i> (toquem i cantem)</p>
<p>Editor de partitures Noteflight Posem lletra a una partitura Escrivim la partitura Escrivim la lletra Per acabar</p>	<p>Intervals Interval melòdic Classificació dels intervals</p>	<p><i>Black Is Black</i> <i>Todo tiene su fin</i> (toquem i cantem) (instrumentació ORFF) <i>Hijo de la luna</i> <i>A quién le importa</i></p>
<p>Editor de partitures Noteflight Notes lligades Escrivim la partitura Velocitat metronòmica Signes de prolongació Indicadors de dinàmica Reguladors</p>	<p>Interval harmònic Classificació dels intervals Tipus d'acords</p>	<p><i>La cançó del Cola Cao</i> (toquem i cantem) <i>El Almendro</i> (toquem i cantem) <i>La guerra dels mons</i> <i>Antarctica</i></p>

1. Música teatral

La música en les arts escèniques

BLOC 1
CONTEXTOS CULTURALS I MUSICALS. ESCOLTA

1. EL TEATRE I LA TRAGÈDIA GREGA

1. Completa el text següent.

El teatre grec era un espectacle públic en què es barrejava la _____, la política, els sentiments, la _____, la _____ i la _____.

2. Tria la resposta correcta.

a. En honor a quin déu grec estaven dedicades les celebracions que van donar lloc al teatre grec?

- APOL·LO DIONÍS ZEUS

b. On se celebraven aquests festivals?

- CRETA ESPARTA ATENES

c. Con s'anomena aquell que és considerat l'inventor del teatre i un dels primers actors de la història?

- TESPIS TSIPRAS PLATÓ

d. Quina és l'etimologia de la paraula "tragèdia"?

- TRAGE (disfressa)/ODAS (actor) TRAGOS (beure)/ODAS (salutacions)
 TRAGOS (cabra)/ODAS (cants)

e. Qui rebia el nom de "hipòcrites" en el teatre grec?

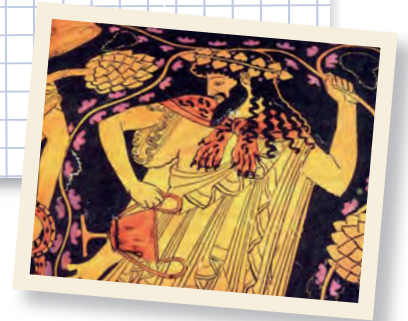
- ELS ACTORS EL PÚBLIC ELS DECORATS

f. El cor era un grup de persones que cantaven, ballaven i narraven alguna història, mentre que un actor que representava un déu o heroi mitològic dialogava amb ell. Per quants homes estava format el cor?

- 10 12 14

3. Realitza un resum breu de com i per què va sorgir la tragèdia grega.

2. L'ÒPERA

4. Contesta les preguntes següents.

- a. On va nàixer l'òpera? _____
- b. Com es deia el grup de persones que la va crear? _____
- _____
- c. Què buscava aquest grup amb la creació d'aquest gènere musical? _____
- _____
- d. Escribeu el títol i l'autor de la que és considerada com la primera òpera. _____
- _____

5. Col·loca les paraules al lloc adequat i obtindràs les parts que té una òpera.

ballet - recitatiu - obertura - solista - interludis - ària - cor

El protagonista d'una òpera és el _____ que pot interpretar els seus cants en forma d' _____ o en forma de _____. De vegades, hi intervé un grup de veus anomenat _____, i d'altres ocasions hi intervé un grup de dansa anomenat _____.

També es pot sentir una part instrumental que serveix d'introducció a l'òpera, anomenada _____, i d'altres que enllacen diferents parts de l'òpera i que es denominen _____.

2.1. EVOLUCIÓ DE L'ÒPERA

6. En el Barroc sorgeixen les primeres òperes.

Audició 1

Rinaldo (ària) G.F. Haendel

La trama d'aquesta òpera se situa a Palestina, en el temps de les croades, i narra l'amor entre el guerrer cristià Rinaldo i Almirena, filla d'un comandant. Aquest va cedir la mà de la seua filla a Jofré de Bouillon a canvi de la seua ajuda. En la lluita intervenen esperits, déus i màgia, com la de la bruixa Armida, que manté a Rinaldo en el seu poder.

Part del text diu:

*Lascia ch'io pianga mia cruda sorte,
y che sospiri la libertà;
e che sospiri... e che sospiri...
la libertà.*

Deixa que plore la meua sort cruel,
i que sospire per la llibertat;
i que sospire... i que sospire...
per la llibertat.

a. Les primeres òperes estan dedicades a l'entreteniment de les classes socials altes i els temes més usats foren la mitologia i els déus. Llig l'argument d'aquesta òpera i explica breument de què tracta.

b. Aquesta obra es va estrenar al King's Theater de Haymarket de Londres l'any 1711. Quina llengua s'hi usa? _____

c. L'òpera té parts instrumentals com l'obertura, els interludis i els ballets. Pel que fa a les parts vocals, hi ha les interpretades pels solistes i els cors. Escolta aquestes audicions i, atenent a la instrumentació, escriu de quina part es tracta.

Audició 2 *Instrumentació òpera 1*

Audició 3 *Instrumentació òpera 2*

Audició 4 *Instrumentació òpera 3*

Els solistes interpreten les melodies de dues formes:

1. **Recitativus**, que són parts en què les melodies són properes a la veu parlada i que serveixen perquè avance la trama o acció.
2. **Àries**, que són melodies líriques. Habitualment serveixen per al lluïment dels cantants.

d. Escolta aquestes audicions i escriu quina és una ària i quina un recitativu.

Audició 5 *Melodia òpera 1* _____

Audició 6 *Melodia òpera 2* _____

El protagonista d'aquesta òpera és Rinaldo, interpretat en l'estrena per Nicolo Grimaldi, un famós castrato. En l'actualitat sol ser representat per una dona.

e. Explica breument les raons per les quals es realitzaven aquestes pràctiques amb alguns joves cantants. _____

7. En el Classicisme sorgeixen una sèrie de canvis respecte del període anterior. Escriu BARROC o CLASSICISME segons corresponga en cada enunciat.

- _____ Els arguments no es basen en temes mitològics.
- _____ Es tracta d'un espectacle reservat a la cort i a les classes nobles.
- _____ No es tracta d'un espectacle privat reservat per a la cort, sinó que es representa en teatres públics.
- _____ Són escenes quotidianes i properes a l'espectador.
- _____ Els temes emprats són la mitologia grega i els déus.
- _____ Sorgeix l'anomenada òpera bufa.
- _____ S'eliminen les parts de les àries en què els cantants improvisaven i mostraven el seu virtuosisme.
- _____ Els cantants, de vegades, improvisen en les àries per fer gala del seu virtuosisme vocal.

8. Escolta aquests dos fragments i indica quin correspon a una òpera seriosa i quin a una òpera bufa. Després escriu les característiques principals de cada gènere.

Audició 7

Idomeneu, rei de Creta W. A. Mozart

Ambientada a Creta després de la guerra de Troia, hi apareixen figures de la mitologia clàssica. En l'argument hi ha traïcions, venjances i promeses al déu Neptú.

Audició 8

Les noces de Fígaro W. A. Mozart

Fígaro i Susanna preparen les seues noces, però el comte per al qual treballen s'ha encapritxat de Susana, que és cambrera de la comtessa. La comtessa està dolguda i decebuda per les escapades del seu marit. La gelosia de la comtessa i les estratagemes de Fígaro i Susanna per esquivar el comte donen lloc a una sèrie d'aventures i intrigues.

9. En el Romanticisme, la major part dels països europeus aspira a tenir una òpera pròpia. Escriu el nom del país que corresponga a cada enunciat.

- _____ Sorgeix l'escola de cant anomenada "Bel canto" (cant bell).
- _____ Giuseppe Verdi va exaltar els ideals nacionalistes d'aquest país.
- _____ Richard Wagner va tractar de representar l'òpera del seu país amb una gran transcendència i la va concebre com "l'art total".
- _____ El camí que va donar lloc a l'òpera del seu país va anar de la mà de Carl Maria von Weber.
- _____ Georges Bizet va compondre òperes inspirant-se en altres països. Espanya el va inspirar per a l'òpera *Carmen*.
- _____ Giacomo Meyerbeer va ser un dels principals exponents de l'òpera històrica al seu país. Va usar ballets i escenografies sumptuoses.
- _____ Glinka és el compositor que marca el naixement de l'òpera del seu país amb l'obra *Una vida pel Tsar*.
- _____ Alguns compositors d'aquest país són Borodin (*El príncep Igor*) i Txaiovski (*La Dama de Piques*)

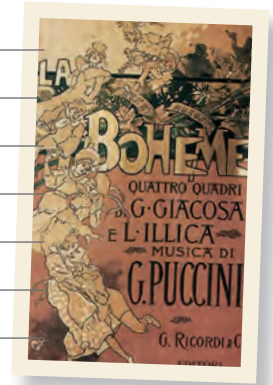
10. Escriu el nom d'almenys un compositor i d'una de les seues òperes per a cadascun dels països indicats.

ITÀLIA _____

FRANÇA _____

ALEMANYA _____

RÚSSIA _____

11. Enllaça cada autor amb la seua obra i estil.

• Giacomo Puccini	• <i>Cavalleria Rusticana</i>
• Claude Debussy	• <i>Ariane et Barbe-Bleue</i>
• Alban Berg	• <i>Pelléas et Mélisande</i>
• Pietro Mascagni	• <i>Moisès i Aaró</i>
• Arnold Schoenberg	• <i>La Bohème</i>
• Paul Dukas	• <i>Wozzeck</i>

Verisme

Impressionisme

Expressionisme

3. LA SARSUELA

3.1 ELS ORÍGENS

12. Contesta les preguntes següents.

- D'on pren el nom la sarsuela? _____
- En la sarsuela desapareixen els recitatius; per què són substituïts? _____
- Les àries que s'interpretava en les òperes ara reben un altre nom. Quin? _____
- Quina temàtica i quins personatges solen aparèixer? _____
- Quins tipus de balls se solen incloure? _____
- On se solien representar les primeres sarsueles i a quin públic anaven dirigides? _____
- Escriu el nom i l'autor d'una de les primeres sarsueles. _____

3.2 EVOLUCIÓ DE LA SARSUELA

Audició 9

La Revoltosa R. Chapí

L'acció es desenvolupa en un barri madrileny. Felipe és un jove veí que està enamorat de Mari Pepa, una *chula* de Madrid. Aquesta, tot i que li agrada divertir-se amb els veïns que l'assetgen, reserva el cor a Felipe. L'orgull d'ell li fa dissimular la gelosia que sent amb una màscara d'indiferència i unes actituds que revolten el veïnat. Ella, a causa del seu encant, juga als enamoriscaments amb tots els seus veïns, dels quals no es lliura ni el sever senyor Candela; ni el senyor Cándido, el melós sastre que aguanta la tirania de Gorgonia, la seua despòtica dona; ni Tiberio; ni Atenedoro, que completa el quadre veïnal del qual es diverteix i es burla la picardiosa planxadora.

13. a. Tot i que les primeres sarsueles anaven adreçades al públic de la cort, aviat es popularitzaren i el poble pla en va gaudir en els corral de comèdies, a través d'un llenguatge comú i senzill. Llig l'argument d'aquesta sarsuela i explica breument de què tracta.

- b. Aquest fragment instrumental és el que sona al principi de l'obra. Quin nom rep? _____
_____ Recordes com es deia aquest mateix fragment d'introducció en les òperes? _____

14. Tot i que la sarsuela tinga l'origen en l'òpera o, més concretament, en l'opereta francesa, presenta alguns canvis en la manera d'interpretar. Escolta aquestes audicions i, atenent a la instrumentació, escriu de quina part es pot tractar.

Audició 10 *Instrumentació sarsuela 1* _____

Audició 11 *Instrumentació sarsuela 2* _____

Audició 12 *Instrumentació sarsuela 3* _____

- a. Escriu el nom del compositor de *La Revoltosa* i el període a què pertany. Coneixes el nom d'alguna sarsuela més d'aquest compositor? _____

15. Relaciona cada sarsuela amb el seu compositor.

- Francisco Barbieri
- Federico Chueca
- Tomás Bretón
- Amadeo Vives
- José Serrano

Doña Francisquita
La verbena de la Paloma
La canción del olvido
El barberillo de Lavapiés
Agua, azucarillos y aguardiente

4. DANSES I BALLET**Audició 13** *Dansa dels bessons* República Centreafricana

16. Escolta aquesta audició i contesta les preguntes següents.

- a. D'on obtenim la informació per conèixer com eren les danses en la Prehistòria? _____

- b. Amb quins motius es realitzaven les danses durant la Prehistòria? _____

- c. El concepte de dansa prehistòrica és usat en moltes tribus de tots els continents. Escriu el nom d'algunes danses tribals. _____

- d. En l'antiga Grècia, la dansa era una de les manifestacions artístiques més importants. Què volien aconseguir amb ella? _____

- e. Per què les danses estaven mal vistes durant l'Edat Mitjana? _____

17. Escriu el període a què pertany cadascuna d'aquestes característiques de la dansa. Renaixement, Barroc, Classicisme, Romanticisme o segle XX.

- _____ Sorgeix la *tècnica de ballar sobre la punta dels peus*.
- _____ Destaquen els ballets russos, amb espectacles impressionants, en els quals la música, la coreografia, el vestuari i els decorats s'uneixen en un tot.
- _____ Fonamentalment s'interpretaven dos tipus de danses: danses altes i danses baixes.
- _____ En els espectacles de ball els homes anaven disfressats amb màscares i vestits sumptuosos.
- _____ La dansa d'origen francès anomenada "minuet" es va posar molt de moda.
- _____ En aquest període el ballet es consolida com a espectacle independent i com a gran manifestació artística.
- _____ Aquests balls seran el principi del desenvolupament de la dansa en la cultura occidental. Preval l'elegància, la cortesia i l'orde.
- _____ Apareix el *ballet clàssic*. A causa de la dificultat, sols podia ser interpretat per ballarins professionals.
- _____ S'experimenta amb els ballets, amb una major llibertat dels moviments i amb la incorporació del mim i de la pantomima.
- _____ S'interpretaven en forma de *suite*, que era una sèrie de danses que s'alternaven entre ràpides i lentes.

5. ELS MUSICALS

18. Completa amb les paraules del quadre.

balls - òpera - ballet - Broadway - grec - teatral - diàleg

Sempre han existit posades en escena en què la música ha pres un protagonisme especial, des de l'antic teatre _____, passant per l'_____ o la sarsuela a Espanya, el _____ i els musicals. El musical sorgeix com un gènere _____ que es representa en grans escenaris com el teatre de _____ a Nova York, encara que més tard s'inclourà també en el cinema. Fonamentalment es tracta d'una obra de teatre o d'una pel·lícula en què es combina el _____ i l'acció, amb cançons i _____.

19. Contesta amb V (Vertader) o F (Fals).

- El primer musical pròpiament dit de la història del cinema és *El cantant de Jazz* de 1927.
- El primer musical pròpiament dit de la història del cinema és *La melodia de Broadway* de 1929
- Els anys 30 es van veure afectats econòmicament per la Gran Depressió.
- Porgy and Bess* (1935) és un musical que tracta de gent adinerada que viatja per Nova York.
- Judy Garland i Fred Astaire formen una parella de ball dels anys 40 que va tenir un gran èxit en els musicals.
- En els anys 40, el musical cinematogràfic té un gran desenvolupament i colorit.
- El màgic d'Oz* és el nom d'un grup de rock, mai ha existit com a musical.
- El màgic d'Oz* és un musical que està basat en una novel·la infantil.
- La dècada dels 50 ha estat una de les millors èpoques del musical.
- Cantant sota la pluja* és un musical dels anys 50.
- Els musicals dels anys 60 deixen de tenir el caràcter còmic de les dècades anteriors i afronten temes més complexos i dramàtics.
- West Side Story* és un musical basat en l'obra de Cervantes anomenada *Romeu i Julieta*.
- Hair* és una obra de teatre musical que manifesta la cultura hippy dels 60.
- Andrew Lloyd Weber és un dels compositors de musicals més destacats dels anys 70 i posteriors.
- Jesucrist Superstar* és una òpera rock composta per Leonard Bernstein.
- El musical *Els miserables* s'ha representat a 38 països i s'ha traduït a 22 idiomes.
- En els anys 90 The Walt Disney Company va realitzar importants musicals amb les seues pel·lícules animades
- Una de les últimes tendències en musicals és la de crear un argument per incorporar cançons d'un grup de pop-rock d'èxit.

20. Tria les respostes correctes.

- a. Quin d'aquests musicals no pertany als anys 70?
 - a) *Cabaret*
 - b) *We will rock you*
 - c) *Grease*
- b. Quin d'aquests musicals no pertany al compositor Andrew Lloyd Weber?
 - a) *Fama*
 - b) *El fantasma de l'òpera*
 - c) *Jesucrist superstar*
- c. Nom de l'empresa que va realitzar importants musicals amb les seues pel·lícules animades.
 - a) Warner Bros
 - b) Walt Disney
 - c) Pixar Animation
- d. Dos musicals animats que s'estrenen durant els anys 90.
 - a) *El rei lleó*
 - b) *La pantera rosa*
 - c) *La Bella i la Bèstia*
- e. Nom del grup al qual pertanyen les cançons del musical *Mamma mia*.
 - a) Queen
 - b) AC/DC
 - c) Abba
- f. Nom del grup al qual pertanyen les cançons del musical *Hoy no me puedo levantar*.
 - a) Los Secretos
 - b) Mecano
 - c) Nacha pop

21. Escriu davall de cada imatge el títol del musical a què correspon. Després escolta les audicions d'aquests musicals i numera les imatges segons les escoltes.

Audició 14 Musical 1

Audició 15 Musical 2

Audició 16 Musical 3

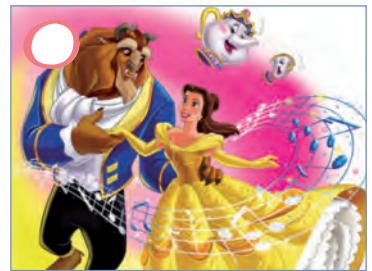
Audició 17 Musical 4

Audició 18 Musical 5

Audició 19 Musical 6

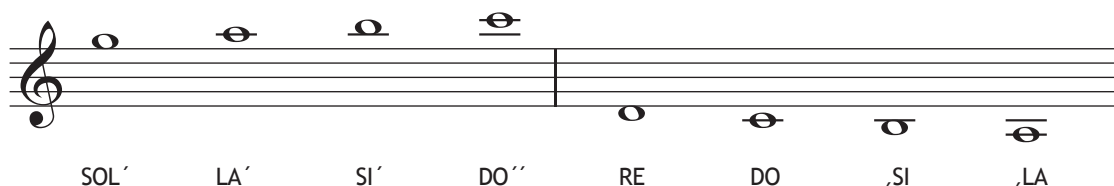

BLOC 3 CREACIÓ MUSICAL

En aquesta unitat repassarem alguns dels conceptes teòrics musicals que ja vam aprendre en cursos anteriors, però que també són necessaris per a interpretar les peces musicals d'aquest curs.

La pauta en què s'escriu la música és el **pentagrama**, que està format per 5 línies horitzontals i paral·leles on es col·loquen els diferents signes musicals.

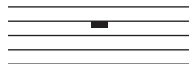
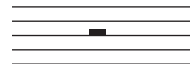

Quan hi ha notes que són massa greus o agudes, aquestes s'escriuen fora del pentagrama. Amb aquest tipus de sons s'utilitzen les **línies** i els **espais addicionals**, unes línies imaginàries que sols apareixen al costat de la nota musical.

Les **figures de nota**:

Redona (només té el cap) 	Blanca (cap i plica) 	Negra (cap i plica)
Corxera (cap, plica i corxet) 	Semicorxera (cap, plica i corxet) 	
Fusa (cap, plica i corxet) 	Semifusa (cap, plica i corxet) 	

Les **figures de silenci**:

Silenci de redonda 	Silenci de blanca 	Silenci de negra
Silenci de corxera 	Silenci de semicorxera 	
Silenci de fusa 	Silenci de semifusa 	

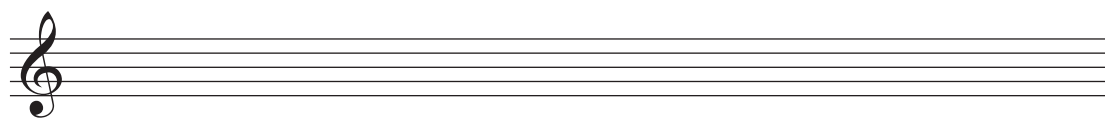
1. Escriu el nom de cadascun d'aquests sons.

2. Escriu el nom de cadascun dels sons escrits en les línies addicionals.

3. Escriu en el pentagrama els sons indicats.

do sol mi' sol' si si la si' mi do' do'' fa' la

4. Escriu el silenci que correspon a cadascuna de les figures.

FIGURA	SILENCI